

82.

A Belügyminisztérium összesítése 1957 első hat hónapjában fogantatott politikai letartóztatásokról

Bukarest, 1957. július

Az 1957-es esztendő első harmadában a „C” alosztály szervei 1.471 letartóztatott személyt vettek nyilvántartásba és 148 csoportos, illetve 594 egyéni dossziét nyitottak meg. A letartóztatások 43,1%-ánál a letartóztatásokra a nyomozás alatt összegyűlt anyagok alapján került sor. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a nyomozó szerveink nagyon jó munkát fejtettek ki, sok olyan elemet sikerült felfedniük, akik a mi népi-demokratikus rendszerünk ellen követtek el ellenséges cselekedeteket. Az ellenséges elemek felfedésében jelentős szerepet játszottak a dolgozó nép feljelentései is. Az 1957-es év első hat hónapjában történt letartóztatások 29,84%-ára ilyen feljelentés alapján került sor. Arányaiban az informatív dossziék alapján történő letartóztatások jelentik a legkisebb számot: 27,06%-ot. Nagy a száma azoknak az ügyeknek, illetve személyeknek, akik esetében már lefolyt a nyomozás és ítélet született. Ehhez képest elenyésző azoknak a dossziéknak a száma – két csoportos és tíz egyéni dosszié – amelyeket kiegészítés végett visszatartottak. Ez azt bizonyítja, hogy javult a nyomozó szervek munkája, hisz az esetek többségében sikerült elegendő bizonyítékot gyűjteniük ahhoz, hogy a bűnös személyeket az igazságszolgáltatás elé vigyék. Az említett időszakban 1.495 személy esetében zárult le a vizsgálat. Ez 160 csoportos és 639 egyéni dossziét jelent. Ezen személyek közül 1.310-et az ügyészség elé vittek, 182 személyt szabadlábra helyeztek és hárman meghaltak a kivizsgálások alatt.⁸⁸

A szabadlábra helyezettek aránya mindössze 12,17%. Összehasonlítva az előző korszakok eredményeivel, sokkal kisebb arány, mint régen. Meg kell említenünk, hogy a vizsgálatok ideje alatt szabadlábra helyezettek többsége az ellenséges jellegű agitáció miatt letartóztatottak közül került ki (58 személy), továbbá az egyéb, a tiltott határátlépés és a különböző politikai visszaélések kategóriákból, (33 személy) és végül 24 olyan személyt helyeztünk szabadlábra, akik vasgárdista szervezetekben tevékenykedtek. A kivizsgálás és a nyomozás alatt elhalálozott három személy közül kettőt (Kolozs Tartományban) ellenséges jellegű agitáció miatt, egyet pedig (Ploiești Tartományban) parasztpárti tevékenysége miatt tartóztattunk le.

1957. június 30-án 491 személy volt nyomozás alatt. 1956 decemberében pedig 583 fő. Levonhatjuk a következtetéseket, hogy a nyomozati munka sokkal dinamikusabb. Az 1957. június 30-án kivizsgálás alatt levő 491 személy közül 252

⁸⁸ Az egyik halott, Eugen Crișan, Kolozs tartományi illetőségű volt, aki 1957 májusában a kolozsvári Securitate fogdájából Raoul Volcinschivel, a Babeș Tudományegyetem közgazdaság-adjunktusával együtt próbált kiszökni. Dávid Gyula tanúvallomása szerint a foglyok a vaságyakról letört tartóvasdarabbal fejbeütötték a szolgálatos őrt és kijutottak az utcára, ahol Crișant agyonlőtték, Volcinschit a lábán sebesítették meg és elfogták. Volcinschi néhány nappal később rendezett hadbíróvási tárgyalásánál a szökési kísérlet súlyosbító körülménynek számított, és az egyetemi oktató 25 év börtönt kapott mint a Babeș Egyetem diákszervekedésének fővádlottja. Vele együtt több diákot is elítéltek. (Dávid Gyula közlése).

esetben (51,3%) az ügy már meghaladta a két hónapot. Ez figyelmeztető jel a nyomozó hatóságoknak arra, hogy a jövőben az ügyek időtartama ne haladja meg a büntető törvénykönyv által előírt két hónapot.

Meg kell jegyeznünk továbbá azt is, hogy december 31-én a törvényszékeken 1604 olyan személy volt, akik ellen még nem hoztak ítéletet. Június 30-ra ez a szám csak kevéssel, csupán 1587-re esett vissza. Az igazságszolgáltató szervek 796 ügyet oldottak meg, 661 személyt ítétek el és 135-öt engedtek szabadon. Az igazságszolgáltató szervek által szabadlábra helyezett aránya elég kicsi – 16,96%, de ez mégis arra kényszerít, hogy megállapítsuk: mind az informatív, mind pedig a nyomozó szervek munkájában léteznek még bizonyos hiányosságok. Ezekből az adatokból az is következik, hogy a nyomozó szerveknek nem sikerült megállapítaniuk a letartóztatott személyek bűnös tevékenységét, és nem sikerült elég bizonyítékot találniuk ahhoz, hogy ezeket a személyeket a bíróság elé vigyék. Mindez oda vezetett, hogy az igazságszolgáltató szerveknek nem sikerült bebizonyítaniuk a nyomozó szervek által feltüntetett vádpontokat.

Az elítéltek közül a legtöbben, 503 személy, öt évig terjedő börtönbüntetést kapott, 138 személyt ítétek öt és tíz év közötti börtönbüntetésre, továbbá tíz személyt 10 és 15 év közötti, nyolc személyt 15 és 25 év közötti, két személyt pedig életfogytiglani börtönbüntetésre ítétek. Életkor szerint a legtöbb elítélt egyén 40 év fölötti (314). A 30 és 40 év közöttiek száma is meglehetősen nagy (172). Társadalmi összetétel alapján az év első harmadában a letartóztatottak között a hivatalnokok száma a legnagyobb (233). Őket a munkások (225) és a parasztok (167) követik. Nemzetiségi megoszlás szerint a letartóztatottak közül 538 román, 98 magyar, 18 német, két zsidó, egy jugoszláv és négy pedig más nemzetiségű.

Kémkedés:

A kémkedés területén végrehajtott letartóztatások száma 55. Ez a félév összes letartóztatásának mindössze 3,73%-át jelenti. Meg kell jegyeznünk, hogy ebből a legtöbb (27) az informatív munka eredményeinek tudható be. 24 ügyet a nyomozás anyagai alapján, négyet pedig feljelentés alapján indítottunk el. Sok a letartóztatás a hazaárulás kategóriában (23 ügy) és a francia kémkedés vonalán (19 ügy). Azt is meg kell jegyeznünk, hogy a kilenc ügyből, amelyeknél befejeződött a nyomozás, senkit se küldtek a törvényszék elé, a kivizsgálás során minden egyént szabadlábra helyeztek. Ez megkérdőjelezi úgy a letartóztatás alapját szolgáló anyagokat, mint a nyomozás és kivizsgálás lefolyását.

Az igazságszolgáltató szervek nyolc ügyet oldottak meg. Négy egyént ítétek el (kettőt hazaárulás miatt, kettőt pedig ún. angol kémkedés vádjával), négyet pedig szabadlábra helyeztek. A törvényszéki ítéletre váró személyek száma csökkent. Jelen pillanatban csupán két ügyet kezelünk, egy hazaárulást és egy izraeli kémkedést.

Szabotázs:

A legkevesebb letartóztatásra a szabotázs kategóriában került sor. Csupán 48 eset fordult elő, amely 3,27%-os számaránynak felel meg. Ezen a vonalon a leggyakoribb vádpont a nemzetgazdaság aláásása (27 ügy) és a csempészet (11 ügy). A vizsgálatokat 28 személy esetében fejeztük be, amelyek közül tizenkettőt szabadlábra helyeztünk, tizenhatot pedig az ügyészség elé vittünk. A törvényszéken jelenleg 107 egyén várja az ítéletét, a legtöbben szabotázs elkövetése miatt. Végleges ítéletet 25 egyén esetében hoztak, amelyek közül 12 személyt ítélték el, tizenháromat pedig szabadlábra helyeztek.

Politikai-államellenes:

Általában az államellenes politikai tevékenység miatt letartóztatottak száma a legnagyobb. Ebben a negyedévben az arányuk elérte a 75,8%-ot. Az 1.115 letartóztatásra 505 esetben a vizsgálat anyaga, 324 esetben az informatív anyag és 268 esetben a [lakossági] feljelentések alapján került sor. Az ellenséges agitáció kategóriában a letartóztatások száma 603 volt. Ugyancsak magasak az arányok a politikai banditizmus (124), a helyi jellegű terrorizmus (64) és a vasgárdista tevékenység (59) esetében is. A vizsgálatok 1231 esetben fejeződtek be. Egy jelentős számú csoportot (1.100 fő) az ügyészség elé küldtünk. 128 egyént szabadlábra helyeztünk, három pedig meghalt a kivizsgálások folyamán. A legtöbb, még a törvényszéken levő el nem ítélt egyén az ellenséges agitáció kategóriájához sorolható. Amúgy ebben a kategóriában született meg a legtöbb végleges ítélet is, szám szerint 356, amelyből 304 ítélethozatal és 52 szabadlábra helyezés.

Egyéb:

A más bűncselekmény kategóriához tartoznak a tiltott határátlépés, politikai visszaélések, illegális fegyvertartás. Ebben a kategóriában 253 ügyet regisztráltunk. A letartóztatásokra 32 esetben az informatív anyag alapján, 75 esetben a nyomozási anyag alapján, 146 esetben pedig feljelentések alapján került sor. A nyomozást 227 egyén esetében fejeztük be. 194-et az ügyészség elé rendeltünk, 33-at pedig szabadlábra helyeztünk.

Június 30-án 273 még el nem ítélt egyént tartottunk számon. Ebben az évharmadban 115 alkalommal hoztak végleges ítéletet. 98-at elítéltek, 17-et pedig szabadlábra helyeztek.

ACNSAS, fond Documentar, dosar 53, vol. 2, 26–29. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.